

Zbigniew Kęsek*

ARCHITEKTURA INTERAKTYWNA W PRZESTRZENI MIEJSKIEJ – CENTRUM LA DEFENSE

INTERACTIVE ARCHITECTURE IN SPACE – LA DEFENSE CENTRE

W pracy zaprezentowany został przykład współczesnej architektury usługowej w Almere.

Jest to zespół budynków biurowych La Defense zaprojektowanych przez UN Studio. Obiekty zrealizowane w 2004 roku zlokalizowane zostały w pobliżu parku i Dworca Głównego w częściach składających się z czterech odrębnych obszarów zróżnicowanych pod względem wielkości. Projekt łączy teren tworząc zintegrowany system miejskich centrów biurowych.

La Defense jest realizacją nową spełniającą założenia architektury doskonałej, o której tak wiele pisał Witruwiusz. Dotyczą one między innymi piękna, użyteczności i trwałości.

Słowa kluczowe: architektura współczesna, obiekty usługowe, centra biurowe, harmonia, piękno, funkcjonalność, użyteczność, trwałość

The aim of the paper was to present an example of modern public utility architecture in Almere, It is a complex of office buildings la Defense designed by UN Studio. The buildings erected in 2004 are located near a park and the Central Railway Station in part consisting of four separate areas different in size.

Keywords: modern architecture, public utility objects, office centres, harmony, beauty, functionality, utility, durability

Architektura od zawsze miała zachwycać, budzić podziw i spełniać potrzeby swoich użytkowników. Współczesność dyktuje nowe wymagania po części związane z postępem nauki, rozwojem techniki budowania i rosnącą świadomością społeczeństwa.

Już w przeszłości podejmowano próby zakreślenia głównych zasad projektowania, które można przypuszczać znajdują swoje odniesienie w czasach obecnych.

Nasuwają się więc dwa podstawowe pytania: Czy reguły planowania i projektowania są potrzebne? Co dziś pozostało po zasadach z przeszłości? Co pozostało po Witruwiuszu?

Wielki Teoretyk głosił szereg prawd o architekturze, która między innymi miała za zadanie zachwycać, być piękna, użyteczna i trwała.

Pojęcie estetyki, które jest jednym z najważniejszych wyznaczników doskonałej architektury jest bardzo trudne do zdefiniowania. Dotyczy bowiem

* Kęsek Zbigniew, dr inż. arch., Politechnika Krakowska, Wydział Architektury, Instytut Projektowania Urbanistycznego.

indywidualnych odczuć człowieka. R. Ingarden wrażenia estetyczne opisuje za pomocą przymiotników, w tym określa je słowami: zwięzły, wdzięczny, przejrzysty, spoisty, regularny, nieregularny, wzruszający, liryczny, szlachetny, tragiczny, pełen grozy, bolesny, wzniosły, radosny, patetyczny, pełen godności, brutalny, płytki, skromny. Jawi się tu szereg zależności między formą estetyczną a wartością etyczną, również rozumianą jako przenikanie się dobra ze złem. Ponadto architekt zauważa, iż w dążeniu do estetyki niezbędne jest sprawne wykonawstwo, umiejętności, kunszt, umiejętność warsztatowej pracy i umiejętność władania materiałem. *Wartości artystyczne są wyraźnie służebne, o określonej odmianie służebności wobec wartości estetycznych, są nie tyle jakościami co sprawnościami do jakościowego ukazania się w dziele określonych wartości (...)* [1].

Postrzegając każdego człowieka jako twórcę można przyjąć, że jego estetyzm przejawiać się może w dążeniu do samokształcenia, w formowaniu jednostek swobodnych, harmonijnych, często nawet zdezalienowanych lecz zdolnych do życia we wspólnocie. W latach wojennych, H. Read pisał, że *człowiek jest przede wszystkim tym, który tworzy. Twórczość jest psychologicznym zaprzeczeniem zniszczenia. Dzieło sztuki nie jest tylko ozdobą; jest wyrazem jednego z najgłębszych instynktów człowieka, instynktu, który go kieruje do rozszerzania zakresu swego zmysłowego spostrzegania* [2].

Centrum La Defense w Almere jest przykładem współczesnej architektury wzbudzającej silne wrażenia emocjonalne u odbiorcy. Zespół budynków wykorzystujących nowe technologie i materiały budowlane tworzy swego rodzaju spektakl przenikających się kolorów, światła i cienia. Sama forma obiektów jest prosta, zaskakujące są natomiast efekty towarzyszące fasadom budynków biurowych zwłaszcza od strony wewnętrznego dziedzińca. Budynki różnią się nie tylko pod względem kolorystyki, ale także wysokością.

Część obiektów składa się z 5–6 pięter, inne od 3–4 kondygnacji, które nie są sobie równe. Często jedna z nich jest dwa razy wyższa niż pozostałe, w celu spełnienia różnych wymogów dla firm, które mieszczą w La Defense swoje biura.

Estetyka i piękno to cechy, które trudno zdefiniować i ocenić. Związane są bowiem z indywidualnymi odczuciami jednostki. Tak naprawdę nie da się ich do końca objąć żadnymi regułami. Oczywiście każda epoka wnosi swoje zasady, kanony, ale poszukiwanie form pięknych wiąże się bardziej z wykorzystaniem intuicji. Budynki centrum La Defense są tego doskonałym przykładem. Bez wątplenia można je postrzegać jako architekturę eksperymentalną podejmującą próbę poszukiwania tego co piękne. Z drugiej jednak strony są to obiekty, które wzbudzać mogą liczne kontrowersje, choćby za sprawą bogatej kolorystyki jaką prezentują.

Druga zasada Witruwiusza porusza problematykę związaną z użytecznością, a więc funkcjonalnością. Architektura powstaje zawsze w jakimś celu. Nie tylko jej zadaniem jest wprawianie odbiorców i użytkowników w zachwyt. Podstawowym jej celem jest spełnianie wymagań wszystkich osób ją użytkujących. Wymagania względem funkcjonalnych rozwiązań budowlanych są zmienne. Do głosu dochodzi tu bowiem rosnąca świadomość użytkowników i rozwój techniki, który stwarza większe możliwości. Centrum La Defense spełnia zamierzenie – powstało dla szeregu osób ją wykorzystujących w różnym celu. Jest więc przykładem współczesnej architektury funkcjonalnej. Dzieło piękne jest tym doskonalsze, że służy człowiekowi. Architekt od zawsze tworzył z myślą o człowieku i jest to niezmiennie. Wydaje się jednak, że potrzeby jednostki ulegają ciągłym przekształceniom. Współczesność dyktuje bowiem coraz szybsze tempo życia oraz intensywność pracy. Człowiek coraz częściej docenia komfort – łatwość użytkowania. Coraz częściej użytkownik dochodzi także do głosu biorąc udział we współdecydowaniu o środowisku

1. Centrum La Defense w Almere – widok na elewację frontową / 1. La Defense centre in Almere – view of front facade
2. Centrum La Defense w Almere – widok od strony dziedzińca / 2. La Defense centre in Almere – view from the courtyard
3. Centrum La Defense w Almere – różnice w wysokości obiektów / 3. La Defense centre in Almere – differences in height of objects
4. Gra światła i cienia – Centrum La Defense w Almere / 4 Play of light and shadow – La Defense centre in Almere

RYS. 1

RYS. 2

RYS. 3

RYS. 4

jakie użytkuje. *Obowiązkiem obywatelskim jest więc zdobywanie wiedzy na temat środowiska zbudowanego, możliwości jego przekształcania i ulepszenia. Powinnością profesjonalistów jest przystępne przekazywanie wiedzy, tworzenie komunikatywnych środków przekazu, słuchanie opinii i wyciąganie wniosków aby osiągnąć wspólny cel, jakim jest zapewnienie możliwości życia w środowisku wysokiej jakości, zarówno jego obecnym mieszkańcom, jak i przyszłym pokoleniom* [3].

Kolejnym ważnym elementem docenianym już w przeszłości jest trwałość. Dlaczego? Jednym z powodów jest silna potrzeba poczucia bezpieczeństwa, a także chęć tworzenia dla następnych pokoleń. Obecnie liczne badania naukowe wskazują, że poczucie bezpieczeństwa jest jednym z najważniejszych, jeśli nie najważniejszym elementem towarzyszącym architekturze. *Sprzyja mu: czytelność układu przestrzennego, ludzka skala i obecność elementów natury, w tym przestrzeni integrujących, odpowiednio wyposażonych placów zabaw, parków i ogrodów* [4]. Same natomiast obiekty trwałe, które wpływają korzystnie na poczucie bezpieczeństwa to między innymi takie, które spełniają wymagania związane z niwelowaniem zagrożenia. Coraz częstsze katastrofy budowlane uświadamiają nam jak ważna jest trwałość i związane z nią bezpieczeństwo. Architektura służąca następny pokoleniom buduje także zjawisko tożsamości, tradycji, a nawet kultury. Obiekty symbole postrzegane często jako znaki architektury są doceniane nie tylko przez współczesnych twórców, czy też użytkowników, ale budują także świadomość potrzeby tworzenia z myślą o następnych pokoleniach. Tylko architektura trwała daje możliwość identyfikacji z otoczeniem. Wyzwała to pozytywne emocje, także poczucie bezpieczeństwa, a nawet dbałość i troskę o użytkowany teren. Te najważniejsze i trwałe obiekty architektoniczne sprawiają, że jesteśmy dumni z miejsc lub ośrodków, w których są zlokalizowane. Trwałość buduje tożsamość i kul-

turę danego obszaru, z którym jednostki chcą się identyfikować. Takie obiekty jak centrum La Defense poprzez swoją indywidualność spełniają powyższe wymagania wpisując się w strukturę miasta. Można przyjąć, że niezmiennie ważne są wszystkie rozpatrywane elementy, zarówno piękno, użyteczność jak i trwałość zajmują istotne miejsce we współczesnym rozumieniu architektury.

Piękno choć może występować w różnych postaciach, a także może być w różny sposób odczuwane jest wciąż niezmiennie ważne. Istotny zapewne jest okres, w którym podjęta została próba jego oceny, co świadczyć może o zmieniających się w czasie kanonach i modach, za którymi podąża człowiek. Czy zasady i w tym więc zakresie powinny obowiązywać? Jest to chyba najtrudniejsze pytanie, na które od zawsze próbowano odpowiedzieć. W pewnym stopniu również i dziś poza intuicją zasady mniej lub bardziej respektowane są ważne. Wyznaczają bowiem granice pozytywnych proporcji, a więc również i skali, a także tak istotnej dla człowieka harmonii. Pozytywne wrażenia estetyczne zapewniają równowagę w zakresie hierarchii również i tej ukształtowanej przez obiekty architektoniczne, wyzwalające poczucie piękna i tym samym decydujące o prawidłowej kondycji psycho – fizycznej człowieka.

Użyteczność, podobnie jak piękno, była od dawna pożądana przez człowieka. Współczesność przyniosła jedynie zmiany w jej realizowaniu. Szeroko rozumiany postęp zmienił nieco jej znaczenie, ale z drugiej strony stworzył możliwość realizacji coraz bardziej żądnych funkcjonalnych rozwiązań jednostek. Również i w tym zakresie ważne wydają się zasady. Są one wsparte normami i coraz to nowszymi technologiami – twory współczesności.

Trwałość to chęć służenia człowiekowi jak najdłużej. Jest i była dostrzegana jako ważny aspekt architektoniczny. Również i w tym zakresie istotne znaczenie mają nowe techniki budowlane, natomiast związane z trwałością wartości i emocje pozostały niezmiennie.

Po Witruwiuszu można więc sądzić pozostało wiele – zasady wciąż ważne i respektowane. Wszystko po to, by dzieła architektoniczne były coraz doskonalsze. Obecne czasy przyniosły rozwój techniki, zwiększające się potrzeby i rozwój nauki. To wszystko sprawia, że wciąż hierarchia pewnych reguł powinna obowiązywać.

Może w innym zakresie i w nieco inny sposób. Dlatego wydaje się ważne podążanie za potrzebami współczesnego człowieka, dla którego ona powstaje.

Zasady głoszone przez Witruwiusza są więc wciąż ważne nie zapominając o konieczności ich przekształcania i doskonalenia.

PRZYPISY

[1] R. Ingarden, *Studia z estetyki*, t. III, Warszawa 1970, s. 290–292.

M. Rzepińska, *Eseje o pięknie problemy estetyki i teorii sztuki*, pod redakcją Krystyny Wilkoszewskiej, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa – Kraków 1988, s. 87.

[2] H. Read, *Warunki dla pokoju*, przekład I. Wojnar, „Kwartalnik Pedagogiczny, 1967: 1, s. 7.

[3] A. Palej, G. Schneider-Skalska, *Architektura od abc... czyli o tym, jak rozumieć świat, który nas otacza*, Polska Akademia Nauk, oddział w Krakowie, Nauka dla wszystkich nr 499, Kraków 2008, s.41.

[4] J. Kobylarczyk, *Jakość środowiska mieszkaniowego w strefie centralnej Jarosławia*, Politechnika Krakowska, Kraków 2008, s. 24.

BIBLIOGRAFIA

Ingarden R., *Studia z estetyki*, Warszawa 1970.

Kobylarczyk J., *Jakość środowiska mieszkaniowego w strefie centralnej Jarosławia*, Wydawnictwo PK, Kraków 2008.

Palej A., Schneider-Skalska G., *Architektura od abc... czyli o tym, jak rozumieć świat, który nas otacza*, Kraków 2008.

Read H., *Warunki dla pokoju*, Kwartalnik Pedagogiczny, 1967.

Rzepińska M., *Eseje o pięknie problemy estetyki i teorii sztuki*, PWN, Warszawa – Kraków 1988.

Tołłoczko Z., *Wybrane problemy współczesnej estetyki architektonicznej*, Politechnika Krakowska, 1995.

Wojnar I., *Eseje o pięknie problemy estetyki i teorii sztuki*.